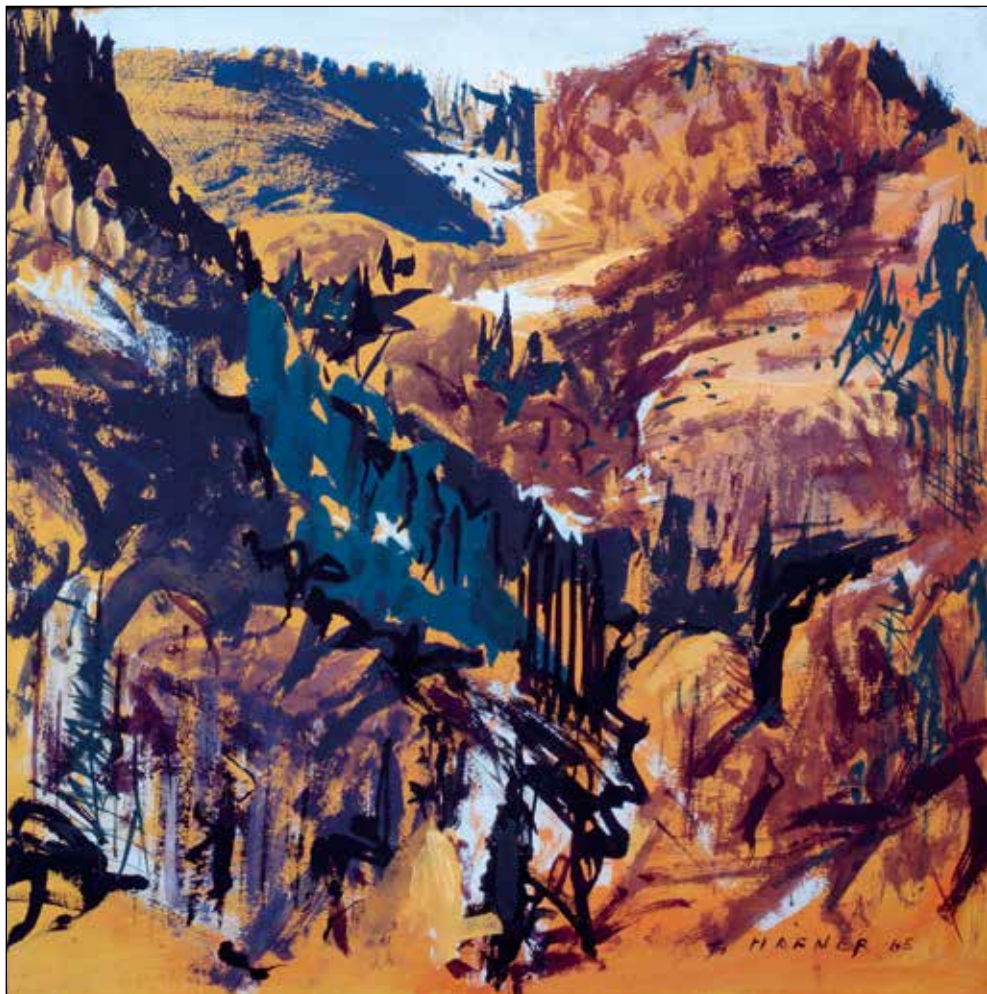

Janez Hafner, likovni pedagog na OŠ Železniki in akademski slikar (*1950, †2012)

Tadeja Šuštar

Janez Hafner. Foto: Tomaž Lunder

Janez Hafner, *Krajina*, 1985; akril/platno, 70 x 70 cm. Foto: Tomaž Lunder

Janez Hafner, *Žrelo*, 1993; akril/platno, 100 x 200 cm. Foto: Tomaž Lunder

Janez Hafner, *Zasnežena drevesa III*, 2012; akril/platno, 70 x 100 cm. Foto: Tomaž Lunder

Naš učitelj Janez Hafner, akademski slikar

V okviru dodatnega pouka smo se sivega novembra popoldneva Neža Habjan, Katja Jensterle, Katja Markelj in Andreja Koblar z mentorico gospo Miro Prevc odpravile na obisk k g. Janezu Hafnerju. V šoli smo mu že sestavile vprašanja, na katera je odgovarjal. Najprej smo se zaradi goste megle skoraj izgubile, a smo hitro našle pravi naslov in kmalu nas je učitelj toplo sprejel.

Prvi vtis, ko smo vstopile v njegov dom, je bil "vau". Hiša je do zadnjega kotička prekrita s slikami. V dnevni sobi stoji velik kamin, nad katerim so na polici postavljeni kipi. Prvi in največji je bil darilo domačih za učiteljev 60. rojstni dan in je upodobitev njega samega od ramen navzgor. Drugi kip je dobil za svoj 50. rojstni dan, tudi ta je nekaj posebnega (glava), saj ga je izdelal njegov učenec Jurij Kalan. Tretji je bil darilo gospoda Hafnerja svoji ženi za njen 40. rojstni dan. Četrty pa je bil kot spominek. Vsi kipi so posebni in vsi so delo znanih slovenskih kiparjev. Učitelj jih je z veseljem pokazal in o vsakem povedal kratko zgodbo. Učiteljica se je z g. Hafnerjem pogovarjala o vsem mogočem, me pa smo medtem predvsem občudovali njegova dela, o katerih smo ga tudi kaj povprašale. Čas je hitro mineval. Na koncu smo se še slikali in si ogledali njegov atelje, kjer je bilo ogromno slik. Naslikanih je bilo veliko pokrajin iz Slovenije, nekaj pa je bilo tudi tujih motivov.

Druženje z učiteljem je bilo zanimivo in poučno. Izvedele smo veliko prigod iz njegovega življenja. Vsi srčno upamo, da se bo g. Hafner kmalu vrnil.

Andreja Koblar, 9. b

Pogovor z Janezom Hafnerjem (november 2010)

O likovni nadarjenosti bi težko govoril

Ne morem soditi o nadarjenosti, pač pa o nagnjenju, o interesu, o navezanosti, o očaranosti nad sledmi na površini. Že pred osnovno šolo sem občudoval starejšega fanta, Dolfi mu je bilo ime, očeta je imel v Nemčiji. Na poti domov se je ustavljal pri nas in na papir s svinčnikom risal avtomobile: sprednje gume so zavzele položaj kot pri zavoju, narisal je profile gum, masko, odbijač in luči. Meni se je zdelo vse to kot mala čarovnija.

Drobec iz otroštva

Kot majhen otrok sem se strašno bal frizerja. Nekoč pa sem nad sedeži v ogledalu zagledal sliko kozolca, ki je bila na steni. To sliko sem gledal in gledal, jo občudoval, oboževal. Nikoli mi ni bilo dolgčas. Od takrat naprej so me lahko strigli, kolikor so hoteli.

Razočarani prvošolček

V prvem razredu sem celo dopoldne prerisoval v zvezek iz berila skupino učenk in učencev, ki so sedeli na klopeh v obliki črke U. Zraven mi je delalo preglavice tudi prekrivanje in sploh perspektiva. Pretežak zalogaj za prvi razred. Ogromno sem se motil in radiral, mamu sem naprošal za nasvete. Skoraj malo ponosen sem učiteljici dal zvezek v pregled, ona pa je rekla: "Če misliš tudi v bodoče tako slabo narisati, potem risanje raje opusti."

Njegov učitelj likovnega pouka prepozna talent

V šestem razredu nas je likovni pouk poučeval učitelj Pavel Bizovičar, ki je slikarstvo študiral v Pragi. Najprej mi je likovni pouk zaključil z oceno dobro (3), kasneje pa sem ugotovil, kaj nama je vseč, in do konca osemletke me je hvalil ter samoumevno zaključeval z oceno odlično. Zaključne "majsterštrih" poteze je na mojem izdelku večkrat potegnil kar sam, kar se mi takrat seveda ni zdelo nepeda-

goško. Malo se mi je pa že zdelo, da sem bolj slikar kot drugi.

Svetloba na sliki ga je očarala

V drugem letniku šole za oblikovanje smo slikali zunaj ob Gradaščici. Strehe dveh hiš sem oblikoval v ploskvah z jasnimi svetlobnimi razlikami, tudi dokaj odločno. V reviji Naša žena sem videl reprodukcije (črno-bele) slikarja Antona Gojmira Kosa, ki je naslikal vas Studeno pri Železnikih s tisto žarko, intenzivno svetlobo in z dolgimi sencami. To je zelo vplivalo name. Pa pride profesor slikanja ter mi reče: "V redu, vam je pa Kos všeč." Nikakor nisem mogel razumeti, da je on to resnico takoj odkril, jaz pa sem mislil, da to ne bo tako očitno. Tedaj sem spoznal, da ni edino pomembno, kaj je na sliki, temveč kako je prikazano.

Da bi risal tudi med počitnicami?

Nepojmljivo!

V neki špeceriji v Stari Loki sem med počitnicami doživel, kako je pred menoj kupoval nekoliko starejši fant moko, olje in sladkor, na koncu nakupa pa je dodal: "Pa še deset risalnih listov, prosim." Nepojmljivo. Da nekdo riše, slika tudi poleti, med počitnicami. Nekaj kasneje sva družno slikala ob Sori, zraven pa občudovala Doro Plestenjak, ki je prav tako včasih kot motiv oblikovala prostore ob Sori. Ta nekoliko starejši fant je bil Pavel Florjančič, zdaj uveljavljen slikar.

Sprva negotov dijak se najde

Prvi dve leti šole za oblikovanje sem bil negotov, nerodno mi je bilo, če me je kdo vprašal, kam hodim in kaj sploh delamo. Drugi so se mi vsi zdeli tako koristni, tako konkretni, tako stvarni. Ampak tretje in četrto leto te šole sem postal povsem drug: sam sebi pomemben, samozavesten, malo vzvišen, pogled se mi je širil, Pavle me je zmeraj testiral, preizkušal z vprašanji o kvalitetah izložb, slik v njih itd. Spočetka me oblikovanje ni navduševalo. Pavle je rekel, da slikanja po predmetniku ne bo toliko, kot bi jaz rad in kolikor pričakujem.

Njegova zlata mama mu je odprla pot v nebesa

Počasi sem se že videl kot oblikovalec v službi, to vest sem nekaj časa tudi širil med prijatelji. Doma so mi namreč povedali, da me ne morejo šolati, ker bo oče šel v pokoj. Mama, gospodinja in šivilja, pa je navsezadnje le rekla: "No, če bi šel rad na akademijo, pa pojdi. Bomo že kako." In res je oče potem začel honorarno varovati podjetja. Bil sem v nebesih, bal sem se sprejemnih, trajali so cel teden (kompozicija, risanje glave, risanje figure). Prijatelji so me hrabri-li: "Kdo bo pa naredil, če ti ne boš." In sem bil sprejet: čudovito je, ko bereš svoje ime in priimek na oglasni deski. Od 150 nas je bilo sprejetih 30, slikarjev in kiparjev skupaj. Za rezervo pa sem se prej razgledal še na pedagoški akademiji, čutil sem neko nagnjenje do slovenskega jezika. Ampak so me odbijali razni postopki in procedure, tako da sem tvegala – vse ali nič – in se odločil za slikarsko akademijo.

Diplomirani krajinar

Slikanje me je navduševalo, a spoznaval sem pasti, zanke, težave, probleme, tehnologijo, govorico likovnih elementov in njih medsebojne odnose. Po štirih letih sem diplomiral kot krajinar, pripravil sem tri krajinske slike v akrilu, osvetlil problematiko krajine skozi zgodovinska obdobja in analiziral slikarje: Mušiča, Kregarja, Jemca, Komela, Jeraja, Novinca in Gvardjančiča.

Težka pot do specialke

Po diplomi sem se vpisal še na specialko za slikarstvo, ta študij je trajal dve leti in sem ga tudi končal. Drugo leto tega študija sem že začel poučevati v Železnikih: ponedeljek in torek sem bil prost, torej nisem imel pouka, pa tudi v sredo dopoldne ne, tako da sem bil lahko na akademiji v ateljeju. V sredo popoldne pa sem že služboval. V četrtek pa sem bil cel dan v Železnikih, zjutraj sem imel šest ur, popoldne pa še štiri. Ta četrtek me je res utrudil. V petek sem imel pouk samo dopoldne, popoldne pa sem šel na akademijo. Enkrat sem še en mesec poučeval risbo na šoli za oblikovanje, česar nisem v Železnikih nikomur povedal.

Janez v svojem novem ateljeju. Foto: arhiv družine Hafner

Pa vzorniki?

Vzornikov sem našel v zgodovini slikarstva kar nekaj, živeče pa sem spoznaval tudi na slikarskih kolonijah in pri samem študiju. Enkrat mi je za neko uspelo sliko profesor rekel, da jo bom razumel šele čez pet let. Slikar zori počasi. Kasneje odkriješ kaj novega, tudi kakšno napako.

Nikamor brez fotoaparata

Slikam krajine v tehniki akrila (se meša z vodo, ko se posuši, pa z vodo ne gre stran). Moj pripomoček je digitalni fotoaparati. Na poteh po evropskih državah napravim več sto fotografij, ki jih potem doma pregledam, izločim manj uspele, boljše pa natisnem. Nekaj na njih te mora prevzeti, prepričati. Včasih misliš, da bo fotografija dobra, a nazadnje ni. V eni, za katero sprva misliš, da ne bo nič, pa kaj odkriješ, neki močan izziv in se lotiš dela. Med samim slikanjem prirejam, spreminjam, kaj izpustim, kaj poudarim.

Nekoč sem se vračal z Ratitovca. Peljal sem se po dolini proti Škofji Loki, fotografiral po dolini. Zadnji

posnetek sem naredil doma. Zares dober. (Učitelj nam pokaže sliko na steni.)

Najljubša barva – trenutno rdeča

Pomembno pa je, s kakšno barvo prebarvam v samem začetku celo platno. Trenutno je to rdeča, da potem žari med stičišči ploskev. Fotografijo imam namesto skice, nekaj na njej me mora pritegniti, mora biti neko posebno vzdušje: razpored mas, kompozicija, stopnjevanje, nasprotja, izmenjave. Pri mojem delu barve presevajajo druga skozi drugo, se zmešajo v očesu ... Ja, različna obdobja, različne barve.

Pokrajine si je tudi izmišljal

Pred slabimi dvajsetimi leti sem raziskoval tudi take krajine, ki so bile izmišljene, brez nekega konkretnega naslona na videno. Šlo je za neko vrenje energij v prostoru, šlo je za uporabo smeri, staro – novo, noter – ven. Imenoval sem jih Apokaliptične krajine.

Janez Hafner,
Božična krajina,
1989; akril/platno,
135 x 165 cm.
Foto: Tomaž Lunder

V slikarski koloniji je kot v šoli

V koloniji je več improvizacije, presenečenj, več razgovorov, več druženja, primerjanja. Mogoče je tako kot v šoli, samo da vsak dela svoje. V ateljeju pa si sam in ti preostane le lastno razmišljanje. Spočetka si rečeš: Le kaj bi rekel profesor, če bi še živel?

Njegova dela so videli celo v Južni Ameriki

Do sedaj sem imel 29 samostojnih razstav, predvsem na Gorenjskem, od Železnikov, Jesenic, Bleda, Škofje Loke, Žabnice do Kranja, pa večkrat v Ljubljani, tudi v Kanalu ob Soči, v Izoli, na Ptuj in v Mariboru. Sodeloval pa sem na 61 skupinskih razstavah doma in tudi v tujini: na Hrvaškem, v Nemčiji, Urugvaju, Braziliji, Argentini.

Kot priznani umetnik je gospod Hafner prejel kar veliko nagrad: Ex tempore Piran leta 1978 ter 1993, Ex tempore Lipica, Groharjevo štipendijo, Groharjevo nagrado, Prešernovo nagrado za Gorenjsko.

Groharjeva nagrada – Prešernova nagrada

Kot slikarju mi Groharjeva nagrada pomeni veliko več, ker je stanovska – podeli ti jo umetniški svet, zato ima zame večjo težo.

Pomen Groharjeve štipendije za slikarja

Če dobiš Groharjevo štipendijo, je to bolj moralna vzpodbuda, neko zaupanje slikarskih kolegov, ni pa s tisto simbolično denarno nagrado mogoče koreniteje preusmeriti svojega življenja. Takrat me je novinarka vprašala, ali grem v tujino na izpopolnjevanje. Le kako?

Službene obveznosti in slikarstvo

Ko sem začel s službo, avtomobilov še nismo imeli. Vozil sem se z avtobusom v Železnike, pa v Ljubljano. Zgradil sem nam dom. Štiri leta smo zidali. Takrat sem naredil komaj kakšno sliko. Kasneje sem slikal popoldne, ponoči, ob vikendih. Rad slikam ob glasbi, včasih je bilo to ob radiu, gramofonu, danes ob internetu.

Slikarstvo ne zagotavlja preživetja

Nikogar ne poznam, ki bi živel le od slikarstva. Vsak dela še kaj drugega. Danes ljudje ne kupujejo veliko slik, na redke čase pride kdo po kakšno. Kdor bi jo rad, si je ne more privoščiti. Nekdo je nekoč rekel: "Zato sem v službi, da sem svoboden." Če pa živiš od slikarstva, je nevarnost, da zdrснеš v vsečnost.

Odnos družbe do umetnika danes

Bom ponazoril s primerom. Priznani slovenski slikar Jože Ciuha, ki že 30 let živi in ustvarja v Parizu, je hotel za svojo 75-letnico pripraviti pregledno razstavo v Ljubljani, a so ga odklonili.

Mlade generacije umetnikov

Rad obiskujem različne razstave, npr. grafične. A to niso več prave grafike. Vse povsod vidiš filme, ki prikazujejo neke dogodke, velikokrat je v središču nasilje. Take stvari mi niso všeč. Z grafiko nimajo povezave, a kljub temu pridejo v galerije.

Danes sploh opaziš malo slikarije, vse je bolj na videu. Če bi si hotel ogledati grafični bienale, bi moral biti tam 14 dni, a to ne gre. Umetniki so pa egoisti – vsak misli, da ga bodo vsi gledali.

Po njegovih stopinjah

Mislím, da sta Akademijo za likovno umetnost zaključila Jurij Kalan in Nina Drol. Srednjo oblikovno šolo si jih je izbralo tudi kar nekaj. Trenutno pa likovno umetnost študirata dve dekletí tudi na pedagoški akademiji.

A v družinskem krogu čopiči nobenemu od sinov niso domači, čeprav imajo vsi trije likovno občutljivost. Najmlajši pa je zavezan glasbi; je namreč kitarist.

Naš učitelj nam je povedal še, da slika že 42 let. Njegove novejšé umetnije so videti sveže in sijoče v prelepíh rdečkastíh barvah. Želimo mu, da bi s tako energijo ustvarjal tudi še naprej.

Neža Habjan, Katja Jensterle, Andreja Koblar, Katja Markelj in mentorica Mira Prevc

Janez Hafner, likovni pedagog in mentor mladim likovnim ustvarjalcem na OŠ Železniki

Njegovo pedagoško delo najbolj ilustrirajo izdelki, ki so jih pod njegovim mentorstvom izdelali učenci. V štirih letih likovnega pouka na predmetni stopnji se je učenec imel možnost izraziti v različnih materialih, z različnimi likovnimi tehnikami: z risanjem, s slikanjem, s plastičnim oblikovanjem, z oblikovanjem prostora in z grafiko. Likovno ustvarjanje jim je želel približati tudi z uporabo računalniškega oblikovanja in raziskovanja umetnostne zgodovine.

Z likovno govorico je bil pripravljen sodelovati pri vseh dejavnostih šole: od priprave scen za prireditve, likovnega oblikovanja šolskega literarnega in novinarskega glasila, projektov Comenius, urejanja sten hodnikov, novoletnih voščilnic do celostne podobe šole. Z najbolj nadarjenimi se je redno udeleževal Male Groharjeve kolonije in sodeloval na različnih natečajih in razpisih, na katerih so bila dela njegovih učencev praviloma tudi nagrajena.

Ob prelomu tisočletja je začel izkoriščati možnosti, ki jih ponuja sodobna računalniška tehnologija, tako da je najboljša dela učencev vedno fotografiral in s pomočjo računalničarke Alenke Bertoncelej ustvaril bogat arhiv likovnih stvaritev, izmed katerih je Alenka Bertoncelej za deseto številko Železnih niti izbrala naslednje:

2002/2003, Dobrodošel, tujec!, Janez Benedičič, 6. b. Slika je bila uporabljena na voščilnici za dobrodošlico predstavnikom partnerskih šol v projektu Comenius "Kultura nas zблиžuje".

2003/2004, Kip iz snega, učenci 7. b. Učenci so oblikovali v različnih materialih in z različnimi materiali: milo, šolska kreda, glina, les, siporeks, žica, odpadna embalaža ...

2006/2007, Izdelava mozaika, učenci pri urah likovnega pouka. Foto: arhiv šole

2007, Mala Groharjeva kolonija, Manca Potočnik.

2010/2011, Izdelava scene za prireditev "V sozvočju z naravo" v okviru projekta Comenius.

Obisk Škotske v okviru projekta Comenius leta 2007. Janez nas je učiteljice poimenoval "bundarke", ker smo vedno nosile s seboj dodatno jakno. Me mu nismo ostale dolžne, saj smo ga klicale "kapar", ker je za vsak slučaj, za razliko od nas, imel pri roki kapo.

Oš Železniki in dan spomina na Janeza Hafnerja

Izgubo slikarja in pedagoga smo obeležili z razstavo njegovih del v jedilnici šole, ki je bila namenjena tako krajanom kot učencem, ter s projektnim dnevom. Ves čas razstave je potekala projekcija likovnih del učencev, ki so nastali pod pedagoškim vodstvom Janeza Hafnerja. Razstavo je odprl kulturni dogodek, na katerem so sodelovali ženski pevski zbor Grudnove Šmikle, tenorist Janez Triler in likovna kritičarka, Janezova prijateljica, Polona Hafner Ferlan, ki je predstavila podobo loške krajine na slikah Janeza Hafnerja:

"Čas se zavija vase. Tako kot krajina, kjer živim. Prostorna predstava narave. Neskončna zelena ravnina hrastov in bukev in smrek in kostanjev. Beli oblaki, polni sonca, poslušati veter, ki v bukovih gozdovih šumi kot morje. In v glasu vetra in šumu listja se sliši velika oddaljenost, praznina sleherne stvari in tesnobna naveličanost življenja. Podoba ima omejeno življenje, ki se kaže v različnih pripovedih Janeza Hafnerja.

Janez je slikar, ki ima krajino vpisano v svojem občutenju. Izkušnja čemernege sanjača, sanjarjenje človeka, ki se potuhne v kot, je več kot le obarvanje, ki se razlije po platnu, krajina se kristalizira v žalost, nostalgijo, jutranje hrepenenje, tiho popoldansko veselje, ki preraste v veselo večerno kramljanje. Z zgoščeno negibnostjo se povežejo najbolj oddaljena potovanja v izginuli svet. Gmajna za domačo hišo podnevi, zjutraj, pozno popoldne. Tako kot je Ivan Grohar slikal življenje svetlobe na jezu in za Kamnitnikom, je Janez Hafner ustvarjal na platnu svetlobo, prostor, v katerem je živel, bival. Vedel je, iz katerega ognjišča prihaja razsvetljenje. Prav to vedenje je prenašal na svoje učence. Naj omenim le Jurija Kalana, slikarja domačih "štimung".

Intimni smisel, ki ga doživlja kot likovni problem, v krajini razstavi na čiste oblike podobe. Veliki muzej nepomembnih stvari nas gane. Ali je mogoče sanjati o podrtem, trhlem drevesu, avtomobilski cesti, cestni svetilki, odpadajočem listju, o Gorajtah,

Moškrinu ... Črte, ki režejo platno, so kot napete niti poteze, ki jih je Janez nanašal v tankih, skopih barvnih nanosih, ki presevajajo ena skozi drugo, preden zapešejo v kratkotrajnem življenju kot poganjki slikarske podobe.

Iluzija prostora se kar naenkrat zdi resnična. Slika je okno Janezovega ateljeja, kaj vse vidi, ko vanj sije dopoldanska svetloba. Prav tukaj se poraja skrivnostnost, mistika, ki jo zarežejo mehke horizontale in ostre vertikale na strukturi platna.

V kraljestvu Hafnerjeve postmodernistične kompozicije krajina dobi nov pomen. Modernistična kompozicija je nadomestek čutne stvarnosti, da ujame pogled in ga zadrži. Dokler se ne začne ples po platnu, v ritmu, kot plava pogled na reki. Po brzicah, hitro in igrivo, dokler ne postane lena in počasna, domišljija obarva spomine zeleno, apokaliptično, rumeno, vijolično, modro ... Toliko nepredvidljivega kot resnični vodni tok, ki ga opazujem, niti za trenutek ne more biti govora o natančnem posnemanju prizora, ki je že preteklost. Moram ga videti znova v celoti na Janezov slikarski način.

Janez Hafner je na Akademiji za likovno umetnost diplomiral leta 1973 pri profesorju Janezu Berniku. Leta 1975 pa je pri profesorju Kiarju Mešku zaključil slikarsko specialko. To je bilo obdobje, ko so se generacije mladih slikarjev začele odkmikati od pojmovanja modernistične tradicije. Potem ko se je ta v petdesetih letih uveljavila in se navezala na evropske zglede abstraktnega ali figuralnega slikarstva. Poskušali so ustvariti likovne strukture, ki bi lahko čim bolj posredovale intenzivno doživetje biti v naravi, slike so bile polne simbolnih pomenov. V tem duhu je Janez rasel kot slikar. Ko slika ne more biti več bežen dogodek, ki se človeka ne dotakne, temveč eksistencialni pretres, ki na novo določi tudi njegovo razmerje do sveta in človeka. V devetdesetih se je podal na pot ikonizacije krajine, ko postane apokaliptično, preroško bruhanje barve. Ki se okrog leta 2000 umiri, poišče figuro v svetu in jo naslika na platno. Zadnje slike so intimni kotički, prostorčki, ki jih je gledal in videl skozi okno svojega ateljeja v Virlogu."

Zaključne otvoritvene besede je izrekel ravnatelj OŠ Železniki, France Rant, ki je svoj spomin na Janeza Hafnerja naslovil: Človek, učitelj, prijatelj:

"Učitelj ni samo poklic, je način razmišljanja, način življenja. Tega se ne dá naučiti, človek se s tem rodi.

Pred dobrimi dvaintridesetimi leti, ko sem prvič, brez izkušenj, prestopil šolski prag kot učitelj, se še nisem zavedal, kako dragoceno bo postalo poznanstvo z likovnim pedagogom Janezom Hafnerjem, akademskim slikarjem. Spomnim se ga kot zelo razgledanega, izjemno dobrega človeka in prijatelja, ki je svoje znanje radodarno delil s sodelavci. Sodelovanje z njim je bilo pravi užitek. Bil je vedno poln idej, večen optimist, znal je najti pot do cilja.

Janez Hafner je skoraj sedemintrideset let v Osnovni šoli Železniki vzgajal in poučeval našo mladino. Z besedami se ne dá izraziti, koliko znanja je dal našim učencem, temveč o tem govorijo njihova dela. Kar nekaj priznanih umetnikov je bilo njegovih učencev. Njegov vpliv je prepleten v celostni podobi šole in ga lahko zazna že bežen obiskovalec. Vplival je na vsakega od nas, njegovih sodelavcev, in s tem močno zaznamoval Osnovno šolo Železniki, tudi za prihodnost.

Iz njegovega dela, tako pedagoškega kot umetniškega, sevata optimizem in bogastvo idej. Bistvo njegovega poučevanja in ustvarjanja morda najbolje izraža njegov rek: "Ni edino pomembno, kaj je na sliki, temveč kako je prikazano." (Naše poti, letnik XXXVI, 1. številka.)

Letošnje šolsko leto se je začelo s črnino, a hkrati z zavestjo, da bo Janez Hafner za vedno del naše šole, da ostaja v naših srcih."

V okviru projektne dne so učenci doživeli otvoritev slikarske razstave s kulturnim programom in se sprehodili po njej. Učili so se o slikarstvu in gledanju/opazovanju/branju slikarskih umetnin, se pogovarjali o življenju in delu Janeza Hafnerja, ustvarjali v njegovi tehniki, pisali življenjepis in likovno kritiko ...

Prijatelji in zaposleni o svojih spominih na Janeza Hafnerja

Ob nepričakovani žalostni novici, da se je za vedno poslovil Janez, se je svet za vse njegove bližnje, sodelavce in prijatelje spremenil. Saj, kot je že davno zapisal angleški metafizični pesnik John Donne v Meditaciji XVII. v zbirki Devotions Upon Emergent Occasions:

"/n/oben človek ni otok, popolnoma sam zase; vsak človek je kos celine, del kopnega; če morje odplavi grudo zemlje, se Evropa zmanjša, kot bi se zmanjšal rtič, kot bi se posestvo tvojih prijateljev ali pa tvoje lastno; smrt slehernega človeka vzame del mene, ker pripadam človeški vrsti; in zato nikdar ne pošiljaj poizvedovat, komu zvoni; zvoni tebi."

France Rant

Z Janezom sva se spoznala na začetku šolskega leta 1979/80, ko sem se pridružil kolektivu šole v Železnikih. Čeprav je bil tudi on takrat še precej na začetku učiteljske poti, je deloval zelo prepričljivo, samozavestno. Bil je poln energije, vedrega pogleda na svet in prepričan, da je vse mogoče izboljšati. Skupne točke sva našla na več različnih področjih. Najprej naju je družil šah, ki je bistveno pripomogel k najinemu prijateljstvu. Z vsako igro, ki jo je kdo od naju dobil ali izgubil, sva še mnogo več pridobila oba. Kasneje sva prijateljstvo nadgradila s sodelovanjem pri poučevanju in ustvarjanju, on kot izvrsten umetnik, jaz kot dober poznavalec računalnika in matematik.

Zanj ni bilo dovolj, da je nekaj naredil, temveč še bolj, kako je naredil. Prav v tem je bil in je še moj vzornik. Tako sva z Janezom že pred petindvajsetimi leti začela z uporabo računalnika pri pouku. Od takrat so naši učenci ustvarili mnogo čudovitih računalniških grafik. Na tak način je nastala tudi celostna podoba šole. Že samo to je jamstvo, da Janez, njegova osebnost in njegovo delo za vedno ostajajo med nami. A to še zdaleč ni vse. Morda je najpomembnejše, da je neizbrisno vplival na vsakega od nas, name zagotovo.

In vse, kar se ne dá povedati ali zapisati ...

Katarina Primožič

Veliko nas je, ki smo Janeza najprej spoznali kot učitelja. Postal in ostal je del naših življenjskih zgodb.

Leto 1974 je bilo tisto, ko sva v šoli v Železnikih oba z Janezom nekaj na novo začenjala. Janez je nastopil službo učitelja likovne vzgoje, jaz pa sem postala prvošolka. Zagnano se je lotil dela in že prvo leto organiziral likovni krožek za učence vseh razredov osemletke.

Novico, da se krožku lahko pridružimo tudi prvošolci, nam je učiteljica Jožica Markelj sporočila pozimi, ko smo res dobro poznali pot od garderobe do zgornjega hodnika stare šole, kjer smo imeli učilnico. V ostale dele šole nismo hodili. Kje pa! Zdaj pa nas novi učitelj vabi prav tja – v prostore, kjer vsak odmor vse vrvi in hiti, v skrivnostni del šole. Radovednost me je gnala tja – v tisti del šole in h krožku, saj sem rada risala. Opogumljena z dejstvom, da hodi h krožku tudi moja starejša sestra, sem se prijavila.

Prvo srečanje z novim učiteljem je naredilo močan vtis. Zunaj je bila že tema, saj je zimski dan kratek. V učilnici so gorele luči. Negotova sem pričakovala, kdo bo vstopil. Učitelj? Ja, vstopil je sproščen dolgolas učitelj. Ne spomnim se, da bi veliko govoril, takoj nas je zaposlil. Vsak je dobil svojo nalogo. Mene je povabil k tabli in mi dal kredo. Veselje, da bom na tablo narisala otroka, je zapletel z navodilom, da naj bo figura velika toliko, kot je visoka tabla.

"A bom na stolu stala?" sem pomislila.

"Tega otroka boš začela risati spodaj, pri nogah," je dodal. In sem risala čevlje in hlačnice, vmes zlezla na mizo, ki mi jo je učitelj potisnil k tabli, nadaljevala s trupom in dodala roki. Za vrat in glavo pa mi je skoraj zmanjkalo prostora. Ničesar nisem brisala. Risba mi ni bila prav nič všeč, a učitelj je razumel, da je to nova izkušnja, in uporabil besede, ki so me prepričale, da sem pri krožku vztrajala celo leto. Mislim, da ga naslednje leto ni bilo. – Ne krožka in ne Janeza, ki je šel k vojakom.

Napis v ozadju in pantomimik Andres Valdes sta barvno usklajena in izvirna (april 2011). Foto: Jakob Mohorič

Janez je na šoli ostal. Vsepovsod je puščal sledi, saj je bil vpet v različne šolske dejavnosti. Izbiral je 'barvno nit' naše šole, izpeljal natečaj za šolsko zastavo, spodbujal in vodil otroke, da so izdelali mozaik pred šolo, skrbno je bedel nad likovno podobo šole in šolskega glasila Naše poti.

Vedno je prisluhnil tudi predlogu in prošnji za sodelovanje s knjižnico. Pa ne le to! Moje ideje je ustvarjalno nadgradil. Aktivno sva sodelovala pri pripravljanju priznanj bralkam in bralcem naše šole. Slike, ki so nastajale pod njegovim mentorstvom, imenitno dopolnjujejo besedila, ki smo jih sestavili pri literarnem krožku. Scene za zaključke bralne značke, proslav, valet ipd., ki so nastajale pod njegovim mentorstvom, so znova in znova presenečale. Vsako leto je uvajal spremembe. Gostje, ki smo jih vabili na srečanja z bralkami in bralci, so vedno opazili Janezove domiselno oblikovane napise, ki jih je zjutraj, na dan dogodka, skupaj z višješolci lepil na steno v telovadnici. Učenci so mu podajali z lepilom opremljene črke, on pa je stal na lestvi in učence spraševal, ali so črke ustrezno poravnane. Ko je zlezl z lestve, je rezultat kritično ocenil tudi sam. In ponovno zlezl na lestev ...

Janez je s svojim umetniškim znanjem, slikanjem, širino dojetanja sveta, sposobnostjo pripovedovanja in z razgledanostjo puščal sledi v šolskih prostorih, različnih krajih, galerijah, dnevnih sobah ... Predvsem pa v ljudeh! Ostaja del naših življenjskih zgodb.

Majda Demšar

24. junij – za učence in učitelje eden izmed najlepših dni v letu, saj se je končalo šolsko leto in vsi se odpravljamo na zaslužene počitnice. Janez, tega dne si se vedno razveselil tudi ti. Žal letošnjega ne več. Prihaja prva obletnica, ko te ni več med nami. Tako pravimo, vendar si še kako prisoten v naših mislih, v naših srcih, saj na naši šoli ni koticčka, ki ne bi bil v nečem povezan s teboj. Janez, dolgo smo bili sodelavci in med nami so se spletle prave prijateljske vezi. In pravega prijatelja ne pozabiš nikoli.

Zakaj mi je prišel na misel ta datum, povezan s

teboj? Zato, ker ste se s sodelavci vsako leto ob koncu šolskega leta en dan pred zaključno konferenco odpravili na Ratitovec. Moška domena, brez ženskih predstavnic. Zgodaj zjutraj, ko še ni bilo vroče, pa tudi zato, da boste čim prej nazaj. Vedno ista ekipa. Ta prava. Ženska ekipa je imela pohod zjutraj pred konferenco ali pa že kakšen dan prej.

Še zdaj ne vem, kaj me je tisto leto pičilo, da bi šla z vami tudi jaz. Med pohodniki je bil tudi moj mož Oton, ki pa mi ni rekel, da ne smem iti, preveč navdušen pa po mojem mnenju tudi ni bil.

Bilo je prečudovito jutro. Nebo modro, brez oblačka, sonce je že kukalo izza Miklavške gore. Zgodaj smo se seveda zbrali za šolo, da ne bo vroče in da bomo prej nazaj. Prihajali so moški delegati drug za drugim, malo so me pogledovali, pa nihče ni nič rekel. Potem si prišel ti. Pripeljal si se v ta črnem avtu, s sončnimi očali. Komaj si izstopil, si mi rekel: "A ti pa tvojga Otota ne pustiš samga z nami? A ne grejo tud ženske enkrat gor?" Malo sem "zafarbala" in ti odgovorila: "Ja, grejo, pa je meni moška družba bolj všeč." Tako sva bila zmenjena.

Peljali smo se na Prtovč, pa še malo naprej do lovske kočice. Izstopili smo. Vzel si palice, pa nič nahrbtnika. Namesto njega si imel telovnik z nešteto žepi in v njem si imel vse, kar si potreboval. "Kod bomo pa šli?" si vprašal. "Jest nimam tolk kondicije kot vi, ki vsak dan letate na Ratituc."

Šli smo po eni od najlepših poti, ki vodijo gor. Pri- mož je bil vodnik. Čez Rihtarco, na vratca in mimo rudnika. Najprej ob robu živo pisane nepokošene senožeti, nato smo zavili v gozd. Spremljalo nas je ptičje petje. Hodili smo počasi. Občudoval si vsako malo drugače raščeno drevo. Pogled ti je segal na okoliške vršace, obsijane s soncem. V glavi se ti je že risala mavrica barv, v mislih si že slikal. Iz žepa si vsake toliko časa vzel fotoaparat in z njim zabeležil lepote, ki so nas obdajale. Snoval si še eno od svojih mojstrov in Ratitovca. Pa koliko smo si imeli povedati. Imela sem prav, moška družba je bila odlična. Šalili smo se in smejali, in kot bi mignil, smo bili na vrhu. "Kakšen razgled! Kakšna barva svetlobe, glej to!" Stal si in občudoval in fotografiral ...

Tisti dan nam je bilo vroče in tudi nazaj se nismo vrnili tako kmalu. Toliko smo si imeli povedati ... Uživali smo ...

Ti si bil še večkrat na tem pohodu, jaz pa samo takrat. In ni mi žal, kljub temu da bi bolj sodila v žensko klapo. In jutri bo spet pohod ...

Ratitovec je bil na mnogih tvojih slikah. Ne vem, mogoče je bila katera izmed njih plod ravno tega dne. Ne vem, nikoli nisi povedal. Vem pa, da so bile vse enkratne, tvoje in da sem se, ko sem nekoč eno izbirala, težko odločila.

Še nekaj bi ti rada povedala. Takrat, se spomniš, ko je v naši šoli padla ideja, da diplom in priznanj za razne dosežke ne bi kupovali, temveč bi jih izdelali sami. Imeli smo delovno soboto. V našem razredu smo imeli tehniški dan. Po ne vem več natančno, v kakšni tehniki, delali smo športnike – smučarje, nogometaše ... Zdelo se mi je, da nam je dobro uspelo. Ko sem ti nesla izdelke, si bil preprosto navdušen. Vzel si jih in nas pohvalil. Bila sem ponosna nase in na svoje učence. In prav te sličice so pristale na diplomah, ki jih na naši šoli podeljujemo za športne dosežke. To mi je res veliko pomenilo. Zahvaljujem se ti za to, saj se ti najbrž še nikoli nisem.

Janez, to je le drobec v nizu mojih spominov nate. Še veliko jih je, ki bodo za vedno ostali. Bili smo prijatelji – ti, jaz in Oto.

Marija Gasser

Janeza sem poznala kot sodelavca, pedagoga, intelektualca, umetnika in svetovljana. Njegov način razmišljanja je bil drugačen, pogumen, poseben. Svoj način umetnosti je izražal na prav svojstven način in zapustil sledi velikemu številu generacij na naši šoli. Nekateri njegovi učenci so z njegovo pomočjo spoznali, da je likovna umetnost lahko tudi način življenja.

Če zavrtim čas nazaj, malo več kot za četrto stoletja, je še vedno živ spomin na naš prvi likovni aktiv. Učiteljice razredne stopnje smo želele svoje delo nadgraditi. Želele smo, da nam Janez kot likovni pedagog in umetnik svetuje, kako naj sploh pristopamo do likovnega pouka. Na prvi likovni aktiv smo

prinesle risbice, oz. otroška dela, ki smo jih ustvarjale z učenci v razredu. Ogledeval si je te likovne stvaritve, malce vzdihoval, nato pa nam povedal svoje mnenje. Razočaranje je bilo na obeh straneh, a želja po spremembi in napredku je bila močnejša. Pomagal nam je, da smo se učiteljice na razredni stopnji lotile likovnega pouka drugače. Z njegovim svetovanjem se je kakovost likovnega pouka tudi na razredni stopnji naše šole močno dvignila. Seznanjal nas je, kaj je otroku v določeni starosti še dovoljeno, kaj lahko zahtevamo od njega, kako, do kakšne mere lahko pristopamo in posegamo v otroško delo, da bo še imelo pridihih ustvarjalnosti in da se otrok ne bo bal likovno izraziti, hkrati pa mu bo likovni pouk v sprostitve in zadovoljstvo. Učenec mora v skladu s svojo starostjo že upoštevati likovno nalogo. Dokončati mora svoje delo, s tem krepiti vztrajnost, in ga starosti primerno znati tudi ovrednotiti. Starejši ko je otrok, več je v njegovih delih znanja. Prepričal nas je, da se je likovnega pouka treba lotiti zelo načrtno in sistematično, kajti z napačnim pristopom do otroškega likovnega izražanja lahko naredimo več nepopravljive škode kot pa korist.

Življenje je bilo zanj samo oblikovanje in likovna vzgoja ena izmed možnosti za bodoče uporabnike kulture. Poudarjal je, da ni poklica brez čuta za estetiko, kajti le kako naj bo mehanik, natakar, oblikovalec kovin, zidar, mizar, kuhar, kirurg, zobozdravnik, frizer ... brez čuta za estetiko. V vseh poklicih je prisotna umetnost in na splošno je življenje ena sama umetnost. Zelo je bil razočaran zaradi krčenja ur likovnega pouka. S tem so likovni pouk demantirali in mu pokazali, da vstopa v šole skozi stranska vrata.

Bil mi je zelo dober mentor, praktičen in svetovalec. Veliko sva sodelovala. Pogosto sem se posvetovala z njim. Vedno mi je povedal tisto, kar je mislil, in nikoli ni prav posebno leporečil ter me z izbranimi besedami prepričal. Če sem bila v dvomih, kako se lotiti nove tehnike, kateri materiali so še dovoljeni, da "nastopajo" skupaj, kaj storiti, če otrok riše samo šablonsko, mnogo neznanek ..., sem se obrnila nanj. Več ko je bilo znanja, več je bilo novih vprašanj in di-

lem. Še sedaj me prešine: "Tole bi pa morala vprašati Janeza!" Janez ima veliko zaslug za uspehe mojih učencev na mednarodnih likovnih natečajih v letih 1998–2002.

Zadnjič sem ga srečala, ko se je ponovno po boleznih za nekaj časa vrnil nazaj v službo. Potožil mi je, da ne ve, kako bo, ker otroci zahtevajo človeka, polnega energije, njemu pa jo zmanjkuje. Ko sem si ogledala razstavo njegovih slik, nisem mogla dojeti njegove ustvarjalnosti, genialnosti, polnosti, energije, ki je žarela iz njih. Te zadnje umetnine so se me dotaknile, me prevzele in močno ganile, kot da se je izpel.

Vse v naravi spominja na kroženje, na rojstvo in smrt: listje, cvetoča jablana ..., in krog je sklenjen, kot je po zakonu narave, le da je pri tebi, dragi Janez, sklenjen mnogo prezgodaj. Življenje si napisal in začrtal s svojimi deli, ki bodo večne sledi, in kot pedagog vtisnil nešteto pečatov ... In to je bistvo življenja. Pomembno je samo to, kar dobrega narediš za ta svet. In tebi, Janez, je to uspelo. Šola, v kateri si začel in končal svojo poklicno pot, hodniki, jedilnica, poslikano staro pohištvo, mozaik ... dihajo s tabo.

S samosvojim, posebnim pogledom na svet si zapustil delček mozaika tudi v mojem življenju. In človek je živ, dokler je živ njegov spomin.

Marjeta Demšar

Janez je bil moj učitelj, kasneje pa tudi sodelavec in prijatelj. Naš učitelj Čopič je iz nas znal iztisniti vso, še tako majhno likovno nadarjenost. Vedno je našel nekaj, da te je lahko pohvalil, če je bilo to vsaj malo mogoče. Kič v kateri koli umetnosti ga je zelo jezil in ob kritiki ni štedil besed.

Ko sem začela poučevati na naši šoli, smo pogosto po pouku še malo posedeli in poklepetali v "mačji zbornici". To so bile prave debate o aktualnih političnih in družbenih dogajanjih. Janez je bil izjemen opazovalec. Mene je najbolj prevzel njegov način izražanja. Vedno je povzel bistvo v nekaj besedah in jih potem podrobno razložil. Zelo trdno je stal na svojih stališčih. Njegov pogled na svet je bil povsem

v skladu z naravnim tokom življenja. Vedno je govoril, da človek prinese na svet svoj značaj in da se v življenju le malo spremenimo, kolikor nas različne življenjske izkušnje obrusijo.

Pogrešam njegove dov tipe in debate.

Mateja Markelj

Ko sem izvedela, da je umrl prijatelj, se mi je najprej pojavilo tisoč in eno vprašanje: Zakaj? Kako to? A pa ravno on? Saj ni nikoli obupaval nad boleznijo? Ali je bil res tako hudo bolan?

Preteklo je nekaj časa in v glavi so se mi odvijali filmi trenutkov, ki smo jih preživeli skupaj. Družila sva se kot sodelavca, zadnjih nekaj let pa tudi kot skupina prijateljev, ki smo se zbrali ob praznovanjih rojstnih dni ali pa tudi kar tako, recimo ob zaključku zime, začetku pomladi itd. Težko bi izluščila en dogodek, ki mi je najbolj ostal v spominu. Mnogo jih je in Janeza se bom spominjala kot prijetnega, hudomušnega, zelo razgledanega sogovornika in človeka brez dlake na jeziku. Prvi spomini pa sežejo kar daleč nazaj, ko je bil moj učitelj likovne vzgoje. Nisem bila med nadarjenimi likovnicami, a je znal usmerjati in ne bom pozabila njegove pohvale, ko smo slikali čebulo. Dolgo časa sem hranila sliko, ob vseh selitvah pa se je nekje izgubila. Večkrat sva se pogovarjala o svojih otrocih. Vedno je rad povedal, da sva bili z njegovo Eriko leta 1985 skupaj v porodnišnici.

Slovo je bilo tako nepričakovano, da ni bilo prilike za slovo, dati roko v pozdrav in reči: Hvala, Janez, za vse lepe trenutke.

Polona Kovač

Janeza Hafnerja sem spoznala pred slabimi tremi leti, ko sem prišla na OŠ Železniki s prošnjo, da bi opravljala pripravništvo po zaključenem študiju. Z veseljem se je odzval in tako postal moj mentor. Preko njegovega dela sem bolje spoznala potek likovnih ur v razredu in se naučila, kako svoje znanje prenašati na učence. Janezu so dolgoletne izkušnje v šoli dale mnogo idej, kako narediti uro poučno in

zanimivo, ure likovne vzgoje pa je večkrat popestril tudi s svojimi humornimi izjavami. Lahko rečem, da mi je hitro zaupal in kakšno delo prepustil kar meni. Marsikdaj pa sva s skupnimi idejami (npr. za postavitve razstave ali sceno) prišla do zaključka, s katerim sva bila oba zadovoljna. Tudi učiti sem začela hitro, kot da bi vedel, da bo moje pripravnštvo skrajšano in se bom morala v razredu znajti sama. Seveda tudi v času nadomeščanja, ko je bil na bolniški, šole ni postavil na stranski tir. Kadar sem uspela, sem se spotoma iz službe ustavila v Virlogu in mu povedala, kako gre in kaj počnemo pri pouku. Vedno je bil vesel mojega obiska in informacij iz šole, večkrat pa je tudi on z veseljem pripovedoval o dogodkih v službi iz preteklosti. Včasih je omenil, da so se stvari v šoli spremenile, da se od učitelja vedno več zahteva in da je vedno manj časa za kakšne norčije, ki so jih včasih s sodelavci radi zakuhal in skrbeli za sproščeno klimo v kolektivu. Je pa rad pohvalil kolektiv v šoli in bil mnenja, da zelo dobro sodeluje in si med seboj pomaga.

Zadnji najin pogovor po telefonu je bil lani julija, ko je imel zadnje preglede pri zdravniku. Vesel je povedal, da je z zdravjem vse v redu in da bo septembra začel delati, za kar pa je priznal, da ga kar malo skrbi. Vprašal me je, ali grem kam potovat, in ko sem mu povedala, da grem, mi je zaželel srečno pot. Dogovorila sva se, da po potovanju spet pridem na obisk, vendar sem se domov vrnila prepozno.

Janeza sem spoznala kot človeka, ki življenje zajema s polno žlico in se rad povesele s svojimi prijatelji. Rad je pokritiziral politično dogajanje in cenil svoj dom ter potok ob hiši, ki ga je navdihoval za marsikatero nastalo delo v ateljeju, in takšnega ga bom tudi obdržala v spominu.

Zora Bonča

Z Janezom sva učila na isti šoli celih 35 let. Imeti za sodelavca človeka, kot je bil Janez Hafner, je bilo nepopisno razkošje. Vedno je bil pripravljen poslušati, poklepetati, a svojega mnenja ni nikoli vsiljeval. Če sem ga kdaj vprašala, kaj misli o tem ali onem, je malo potuhtal, potem pa s svojimi izbranimi bese-

dami kratko, jedrnato, a modro odgovoril. Vesela sem bila, če so se njegove misli vsaj malo ujemale z mojimi. Na pravi poti sem, sem si mislila.

Tudi sama sem mu rada prisluhnila, kadar je potreboval le poslušalca. Če pa sem mu kdaj s svojim nasvetom pomagala rešiti kakšen šolski problem, mi je bilo v posebno zadovoljstvo.

Spoštovala sem njegova mnenja, razmišljanja ...

Janez ni bil samo dober učitelj in sodelavec. Bil je več, bil je Človek, bil je Prijatelj ...

Njegovo spoštovanje in zaupanje je dragoceno in nepozabno občutje.

Janez Maček

Z Janezom sva se spoznala preko mojih otrok, ko so bili v osnovni šoli, bolje pa, ko sem prišel v OŠ Železniki kot učitelj tehničnega pouka z izobrazbo likovnega pouka. Oba izhajava iz podobne socialne situacije: Janez iz delavske družine in jaz iz kmečke družine. Kalil se je v odnosih z očetom, mamo, ki so ga zaznamovali s skromnostjo, delovnimi navadami, trmoglavostjo oziroma vztrajnostjo. Odraščal je v času velike skromnosti petdesetih in šestdesetih let, pa v času srednje šole, ki jo ilustrira anekdota, ki pravi, kako mu je mama trikrat preobrnila oziroma predelala neko oblačilo, na primer suknjič. Enako tudi meni. Na tej socialni dimenziji sva se takoj ujela. Ni bilo vzvišenosti, arogantnosti, bila je le osnova za boljše razumevanje. Njegov oče je bil literarno zelo navdahnjen in je napisal veliko prigradnih pesmic; ko se je vračal iz težkih služb, je šel še v družbo, kjer je imel spodbudo, da je marsikaj napisal. Gotovo je Janez shranil njegove prigradnice. Vse naštetu in še pridnost, pa so si po vojni sezidali svojo hišo. Garaški pristop so ohranili vse tja v Janezovo obdobje, ko je s pomočjo brata širil hišo, tja do vode. Tudi dolgo, serpentinasto škarpo sta pozidala z bratom.

V šoli, kot učitelj, je bil strikten, vztrajen, natančen, zelo je bil jezen, če mu je kdo zrušil uro. Obvezno je dovolil improvizacijo, ustvarjalnost. Strinjala sva se, da se že, ko prvič vidiš otroka, kako se usede, kako se pripravi k delu, pokaže, kakšen odnos ima

do dela in predmeta, da ga lahko "popredalčkaš", da potem veš, kje ga dvigati, kje ima potencial, kje zavore. Hudo je, če ni delovnih navad, kajti likovni pouk kot tehnični pouk, ročna dela na splošno, zahtevajo cirkulacijo roka-glava. Z Janezom sva bila glede dela in navad na isti frekvenci in sva med odmori in poukom skupaj doživljala fantastične trenutke. Drug drugega sva "kontrolirala", kaj delava, hodila eden drugemu gledat, kaj dela pri pouku ... in sva se oplajala, strašno, strašno.

Ko sem prihajal v njegov atelje, sem videl na tleh, pod njegovim "štefelajem" (slikarskim stojalom) en kup selotejpa! Selotej je praktično pomagalo, mi je razložil, da na hitro ustvariš ravno črto, ko hitiš z risbo naprej, ko imaš koncept v glavi in te ne zaustavlja iskanje ravnila, ... podobno kot uporabljajo selotej za ravne črte pleskarji. Zato zlahka, hitro preideš na naslednje ploskve ... Kljub tehničnemu pristopu je njegova slika delovala sveže, takšna, kako bi rekel, na hitro nametana, ampak sveža in konstruktivno domišljena. Janez je bil inovator v tem, da je v zadnjem obdobju uporabljal naravni material, tkani material z neko teksturo in je to podlago večje izkoristil v likovnem smislu, na misel mi pride slika Šubičeve hiše. Njegov nanos je bil podoben kot pri grškem slikarju Doménikosu Theotokópoulосу El Grecu, ki je deloval v Španiji, kot tudi pri Franciscu Goyi. Janez je obvladal tudi grafično risbo, ki jo je po študijskem programu moral naštudirati. Njegovi nanosi so bili hitri, kot se v slikarstvu to dela. Vse to so bile njegove osnove. Poleg prehajanja v impresionizem v zadnjem obdobju je bil vmes tudi konstruktivizem s tistimi ošiljenimi oblikami, vse je bil prostor. Nato je imel opravka s cestnimi križišči, kjer spet gre za konstrukcijsko risbo, spet smo pri selotejpu; vse je bilo speljano s prostorskimi poudarki in v prostoru kot takem, z njegovim dodatkom, da se razumemo. Prav v zadnjem obdobju je šel v čisti pejzaž, pa niti ne v cele pokrajine, ampak bolj v detajle. Recimo tista, ki je bila nagrajena, njegova predzadnja, tista v toplo-mrzlih tonih, zima in udarec sonca skozi drevje. Ne bom pa pozabil dveh

slik, ki sta združeni "v eno" in krasita gostilno Taverna Marin na igrišču Rovn v Selcih. V Janezovem ateljeju jih je opazil lastnik gostilne, Igor Marin, in ker smo bili skupaj, sem predlagal, da sta liki skupaj, kot ena. Ugotovili smo, da je združena prava, in sem dobil nalogo, da napravim okvir, in sem ga. Slika je zanimiva tudi zato, ker me spominja, ko smo ravno pri impresionizmu, na tisti gozd, ki ga je naslikal Matija Jama (eden od velikih štirih slovenskih impresionistov: Jakopič, Jama, Grohar, Sternen).

Janez ni bil genij v smislu, da bi izumljal slikarske tehnike, ampak je bil dober obrtnik, ki je znal dodajati svoje stvari in oplajati. Veliko je delal na tem področju. Oplajal se je s škofjeloškim okoljem, ki ga je imel takoj skozi okno, s tistim tako imenovanim Barbizonom, Francozi so šli slikat v Barbizon, zaradi svetlobe, njemu ni bilo treba nikamor, pogled skozi okno je bil dovolj. Nanj je vse to vplivalo in je ujel trenutek časa, svoje generacije, in ta slovenski zapis krajine, se pravi, da je bil narodnjak, narodno čuteč človek, tudi v političnem smislu.

Včasih smo v kabinetu, skupaj s Primožem Šmidom, brali Mladino in imeli pogovore na temo politične slike v Sloveniji, strank, volitev, prihodnosti ..., pridružila se je še Zora Bonča, geografinja, pa Marjeta Naglič, glasbenica, Tadeja Šuštar, anglistka, pa ... in smo modrovali, to so bili bogati pogovori, saj je vsak prispeval delček s svojega področja.

Pa še nekaj je. Ko sva midva z Janezom hodila v srednjo šolo, je bilo veliko profesorjev predvojnega značaja, ki se je povezoval z avstrijsko šolo, z avstrijskim časom, za katerega je bila značilna zahtevnost, natančnost, vztrajnost, doslednost bolj kot improvizacija, poudarek je bil na odličnem obrtniškem znanju. Danes gremo v drugo smer, na primer Beneški bienale: inštalacija na inštalacijo, kar je pravzaprav provokacija brez pravega odgovora.

Do vina je imel podoben odnos kot jaz. Doma je imel "tabernakelj" za vino, ki sem mu ga naredil, vedno ga je imel več vrst. Rad je imel družbo prijateljev in jih gostil na svojem vrtu ob živem ognju ob potoku.

Pogovor z Eriko Hafner, ženo Janeza Hafnerja (julij 2013)

Janez je bil akademski slikar. Kako da se je odločil za slikarstvo? Je kdaj pripovedoval o tem?

Že v osnovni šoli je rad risal in slikal, in ko je Pavel Florjančič, ki je bil malo starejši od njega, hodil na srednjo šolo za oblikovanje, se je že odločil, da bo tudi on šel tja.

Svojo odločitev je uresničil in se na svojo slikarsko pot začel resno pripravljati na Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo v Ljubljani.

So ga nanjo vezali kakšni zanimivi spomini?

Na oblikovni šoli je bil na grafični smeri, kjer je že imel risanje, pisavo itd. Tam je bil tudi profesor risanja, pri katerem je bila najvišja možna ocena za dijaka tri! Trdil je, da za pet niti on ne zna. Nikomur ni dal štiri in tri je bilo največ, kar je lahko kdo dobil. In Janez je imel tri. Torej najvišjo možno oceno, kar pa ni bilo ravno dovolj za štipendijo. Vedno so ga na komisiji za štipendijo spraševali, kako to, da ima tako pomemben predmet oblikovne šole samo tri, in vedno znova je moral razlagati, kako je s kriteriji ocenjevanja pri njihovem profesorju risanja.

Z oblikovne srednje ga je želja po znanju vodila na akademijo in v poučevanje?

Ko je bil na akademiji, je proti koncu študija že hodil poučevat likovni pouk v Železnike. Nato je šel še na služenje vojaškega roka v Bovec, kjer je doživel hud potres, ki je stresel Posočje leta 1976. Služenje mu je vsaj nekoliko olajšalo njegovo oblikovalsko znanje, znanje kaligrafije ...

Kako je po končanem študiju skrbel za svojo slikarsko rast?

Na svojem poklicnem področju je postal aktiven član družbe svojega časa: bil je član Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov (ZDSLJU), v Škofji Loki je bil član in nekaj časa tudi predsednik Združenja umetnikov Škofja Loka. V okviru delovanja društva so hodili na Dunaj, v Benetke

na bienale, da so videli, kaj in kako drugi delajo; kar šli so, tudi v Kassel, kjer je bila razstava vsake štiri leta. Z društvom so se vsako leto odpravili na ogled razstave oziroma galerije v tujini. Imeli so skupne študijske izlete. Kupoval je knjige, kataloge, ki pa jih ni imel le za osebno rabo in rast, ampak jih je delil s svojimi učenci v OŠ Železniki.

Kako je bilo z njegovim slikarskim navdihom? Je bil prisoten stalen ustvarjalni nemir? Ali so bila obdobja ustvarjanja in obdobja iskanja, zatišja?

Ne, ni ves čas slikal. Imel je obdobja slikanja in tudi krize so bile vmes. Zgodilo se je, da je, ko je pripravil razstavo v Equrni, to je bilo njegovo obdobje čistege abstraktnega slikarstva, nastopila kriza, premor, in ko je spet začel slikati, se je vrnil na krajino, bolj realistično, in proti koncu svoje slikarske poti se je s slikarskim motivom, krajino, približal svojim "začetkom".

Spomnim se, da je za razstavo v Groharjevi galeriji leta 2008, ko je razstavljal slike na temo urbane krajine, eno izmed slik, v kateri je prevladovala rdeča barva (Rdeča, akril na platnu, 145 x 170 cm), naslikal v izjemno kratkem času, mislim, da v enem dnevu, tako močan je bil navdih. V galerijo jo je prinesel, ko se barve še niso povsem posušile.

Ja, čisto mogoče.

Imel je tudi obdobje slikanja urbane krajine: cest, avtocest, nadvozov, mostov, stolpnic, ki so zarezale v krajino.

Izredno všeč mu je bila geometrija krajine, prostora: strehe, kako so postavljene hiše, cesta, nadvozi ..., vse to mu je bilo mikavno. Vendar pa ti slikarski motivi niso v enaki meri všeč ljudem, pa četudi mu je na slikah uspelo izraziti lepoto tudi tovrstne pokrajine, lepoto ceste, nadvoza ... Ko pa je zbolel, je šel v grapo in je hodil po gozdu. In tam je našel motive za svoje zadnje slike.

Fotografija in digitalni aparat sta bila gotovo zelo pomembna pripomočka pri njegovem delu?

Seveda, kar je videl zanimivega, je poslikal in potem po svoje prenesel na platno.

Kaj pa barve? Je imel kakšen poseben nabor barv?

Ja. Imel je obdobja: obdobje rdeče, ki mu je bila zelo všeč, pa potem oker, ki jo je nanese kot podlago in je bilo potem vse v tem tonu. Izbiral je podlage in namesto slikarskega platna slikal na blago, ki je imelo izrazito teksturo. Všeč mu je bila tekstura blaga, ki mu je omogočala posebne učinke. Še posebno pri cestah jih je uporabljal. Blago sva šla iskat v center Induplati Jarše. Zanimalo ga je blago, ki ga uporab-

ljajo v tapetništvu, za oblazinjeno pohištvo, prevleke ... Ni izbiral belega blaga. Začelo pa se je, ko je našel mamino blago, ki so ga včasih uporabljali za "modroce" (vzmetnice). Bil je čisto navdušen, zdelo se mu je pravo odkritje.

Vendar pa zadnjih slik ni slikal na blago, ampak na platno.

Ja, spet je slikal na platno. Na koncu, ko je bil že precej bolan, ni imel več volje, da bi sam napenjal blago, zato sem mu šla iskat že narejena, napeta in grundirana platna velikosti 70 x 100. Dejal je: "Ti mi kar tista prinesi, saj so čisto v redu." Sam je doslikal podlago po svoji izbiri in je bilo. Tako da je nazadnje delal samo te formate, 70 x 100. Edine večje slike, ki jih je v svojem zadnjem obdobju še naredil, so bile tiste, ki jih je na-

Njegova čisto čista zadnja slika, ki jo naslikal čez sliko ceste. Še vedno se odlično opazi tekstura blaga, na katerega je slikal. Na teh zadnjih slikah je bila zelo prisotna oker barva, ki mu je bila v zadnjem obdobju zelo všeč. Foto: Tomaž Lunder

slikal za razstavo v Sokolskem domu decembra 2012, za katero se je z Agato Pavlovec dogovoril že leto dni vnaprej. Kot platno je uporabil svoje stare slike, ki mu niso bile več všeč, in je čeznje naslikal nove.

Janez je bil krajinar. Nikoli ni slikal figur, podob, portretov, ali pač?

Čisto na začetku, ko je bil še na akademiji, je študiral figuro, kot je to zahteval študijski program. Kasneje se spomnim, da je po naročilu naslikal portret mlajše deklice, naslikal jo je z rutko, ker je imela zelo nežen obrazek. Toda uporabil je temnejše barve in mamica ni bila zadovoljna. Oče ga je potem povabil, da naj pride pogledat, kako zgleda portret v okviru. Res se je oglasil, a nenapovedano, toda portreta niso imeli nikjer obešenega. Bilo mu je tako zoprno, da se s portreti ni hotel več ukvarjati.

Kot njegovi učenci smo ga občudovali, ko je v nekaj potezah s kreda, ki jo je položil na tablo (ni risal s konico), narisal žensko, moško figuro. Nismo mogli razumeti, kako mu to uspe.

Res je imel vse v roki.

Je imel občutek, da je kot slikar znan, prepoznaven?

V škofjeloškem in slovenskem prostoru se je čutil znanega. Širše manj.

Tudi lanskoletna nagrada Majskega salona ga je potrdila kot priznanega slovenskega likovnega umetnika.

Res je.

Kaj pa računalnik, kako ga je sprejel?

Sprva mu je bil malo zoprno, potem ga je sprejel, ko je ugotovil, da se z računalnikom lahko tudi "igraš", tudi ustvarjaš. Znal ga je spretno vključiti v pouk in še posebno uporabno se je računalniško oblikovanje izkazalo za ustvarjanje "čipk". Všeč so mu bili izdelki kot tudi učenci pri ustvarjanju z računalnikom: bili so bolj pridni, zavzeti, bolj motivirani. Otrokom je bilo ustvarjanje z računalnikom poseben izziv.

Odlično ga je uporabil pri dvožežični perspektivi. Seveda pa mu uporaba računalnika ni bila všeč za izpolnjevanje raznorazne dokumentacije.

Izredno rad je bral. So bili to sodobni pisatelji, strokovna literatura? Je imel kakšen poseben kriterij, izbor?

Res je veliko bral: raznovrstno literaturo, mnogo tudi strokovne literature o umetnosti, pa tudi romane.

Rad je imel film. Včasih je rekel, da ste zvečer prišli domov, mu povedali za dober film in sta kar šla. Pa sem vprašala, kam sta šla v kino. Pa je dejal, da kar v Škofjo Loko.

Ja, sva res kar pogosto šla.

Rad je imel maškare, pustovanja. Včasih nam je prinesel pokazat v službo, kako sta se našemila, včasih je samo opisal.

Nama je bilo obema všeč, če je bilo kaj izvirnega ali nenavadnega.

Sin Miha, v ozadju portret starega ata Lojzeta.
Foto: arhiv družine Hafner

Samostojna razstava na Loškem gradu leta 1997.
Foto: arhiv družine Hafner

Nekoč pa je razložil, kako mu ni bilo všeč, ko ste pripravili mizo z Miklavževimi darili, in da je vse zložil na tla, pogrnil prt in potem na poseben način zložil nazaj.

Ja, pomembna je bila kompozicija, estetika.

Imate tudi dve zanimivi omari, ki ju je v bistvu načrtovala učenka. Zrcalni omari.

Ja, Janez je učencem dal nalogo, da pravokotnik razdelijo na poljuben način. Šele kasneje jim je povedal, da oblikujejo omaro. Vendar pa jim ni povedal, kako velika naj bi bila omara. Učenci so si predstavljali omaro do stropa, čez celo steno. In avtorica izbrane skice je glede omare potem komentirala, kaj naj bi bilo v posamičnih razdelkih. In pokončen razdelek, ki je v naravi velik približno 10 x 20 centimetrov, naj bi bil prostor za plašče!

Bil je izreden ljubitelj glasbe. In spomnim se njegovega navdušenja nad sodobnim digitalnim zapisom in predvajalniki, saj so mu omogočali, da je eno in isto skladbo poslušal kar naprej, ni bilo treba prevrteti, kot je bilo treba prej, pri kasetah.

Gobarja, Janez z ženo Eriko leta 1996.
Foto: arhiv družine Hafner

Ja, in res je lahko kar naprej poslušal en in isti komad. Še posebno v avtu je imel to navado. Pa sem ga spraševala, če se je ne naveliča, pa je odgovoril, da ne. Ko se jo je končno naveličal, je bila na vrsti druga. Spet do točke, da se je je naveličal. (Iz kuhinje se oglasi sin: "Isti sem jaz. Eno in isto lahko poslušam več tednov.")

Kaj je rad poslušal?

The Velvet Underground, pa stare rokerje, klasiko, Ástorja Piazzolla, pa ene take "odtrgane" skladbe, v katerih so mijavkali zraven in razbijali, Iztoka Mlakarja, Ježka je imel rad, Svetlano Makarovič, Uršo Ramoveš, skupino Dire Straits ... Imel je poseben glasbeni okus.

Na Ekstemporu v Lipici leta 1980, kamor je šel s svojo ženo Eriko, v svojem prvem avtu, hrošču, le nekaj dni pred rojstvom njegovega prvega sina Miha. Foto: arhiv družine Hafner

Je imel rad pedagoški poklic?

Rad je bil učitelj, vendar pa je proti koncu komaj čakal, da bi se upokojil. Učenci so ga včasih tako zdržili, da je prišel domov čisto poklapan. Najbolj ga je iztirilo nespoštovanje avtoritete, nesramnost.

Janez je bil tudi športnik oziroma pravi predstavnik obdobja, ko so obstajale oddaje z naslovom Šport in šah.

Zanj je bil nogomet najboljši šport na svetu in izredno rad je šahiral. Nogomet je rad gledal in igral, rekreativno. Hodil je v Ljubljano, kamor so ga redno vabili akademiki, da je z njimi igral. Rad je smučal, imel je letno karto za Stari vrh: včasih je prišel v službo s smučanja, drugič je šel na smučanje naravnost iz šole. Šahiral je izredno rad in vse tri sinove je naučil kraljevske igre. Učil jih je tako, da jih je premagal, da so jokali in se niso hoteli več igrati. Vendar jim je nato povedal, kaj delajo narobe, in tako so se na svojih napakah naučili šahovske strategije. Na koncu so ga tudi že premagali. Tudi z bratom Petrom sta pogosto šahirala in enkrat mu je za darilo poklonil šahovsko uro. Šahirali so tudi v šoli, med odmori.

Kako je družina čutila z umetnikom?

Kadar ga je držalo, da je slikal, smo ga pustili, da je ustvarjal. Nikoli nisem bila proti, da ustvarja. Kadar sem videla, da slika, sem ga pustila, ker je bilo tako najboljšo zanj. Huje je bilo, kadar je imel krizo, ker ni vedel, kam bi se dal: je bral, pa je nehal, je gledal televizijo, pa ni vedel, kaj bi. Prestavljal se je sem in tja.

Na koncu sta skupaj slikala.

Kako se je to zgodilo?

Toliko časa me je "hecal", da sem prišla za čopič. Rekel mi je: "Obljubila si, da boš z menoj slikala, ko boš upokojena. Sedaj pa nič od tega! Kaj je sedaj to?" Pa sem mu odvrnila, da kakšne velike slike ne bom delala, da pa mi lahko odstopi kakšno malo platno, da bom slikala. Pa je kar malo presenečeno dejal: "A boš res?!" Pritrdila sem mu. Pripravil mi je "ta mal

štefelajčk" (slikarsko stojalo), prenosni, ki ga je imel včasih za v naravo. In sva imela vsak svojega, on ti-stega ta velikega in jaz ta malega. In sem vzela eno malo platno ...

Je imel med slikarji vzornika, idola? Zasedila sem, da je bil dober poznavalec Ivana Groharja ter da ga je zelo cenil.

Res je. Hermana Gvardjančiča je zagotovo zelo cenil in vedno se je trudil, da mu ne bi bil preveč podoben. Abstrakcije imata zelo podobne. Potem Maxa Beckmanna, Edwarda Hopperja, ker sta tako korajžno slikala. Pogum v sliki je zelo cenil: slika mora biti močna, prepričljiva. Tudi Jurija Kalana je cenil; njega je dobro poznal, saj ga je v osnovni šoli poučeval likovni pouk, kasneje pa spremljal njegovo slikarsko pot.

Je še kakšna njegova posebnost?

Zelo rad je bil doma. Tukaj mu je bilo najlepše na svetu. Rojen je bil v Trnju, tam skozi okno se vidi. Tukaj so hišo zgradili njegovi starši, ko je bil še majhen. Veliko so dali skozi, težko so zgradili hišo. Bila so povojna leta. Otroštvo je bilo težko. Mama je bila šivilja, oče je delal na pošti.

Verjetno je bil Janez presrečen, ko so se rodili sinovi?

Seveda, spomnim se zanimivega dogodka ob rojstvu prvega sina, Miha. Takrat sva živela še pri mojih starših na Godešiču. Ko je Janez izvedel za sina, je s prijatelji proslavil veseli dogodek, kot se to spodobi. Domov se je vrnil pozno in si v najini sobici, bivala sva nad mojimi starši, želel privoščiti še glasbeno "uspavanko". Imela sva star gramofon Tosca, ki ga je navil, kolikor glasno je šlo, da bo poslušal njemu ljube Buldozjerje. Tastu to seveda ni bilo ravno po godu, prepirati se pa tudi ni hotel. Zato je enostavno odklopil glavno varovalko in v hiši je zavladal mir. Na Godešič smo pravzaprav hodili le spat, ker smo takrat gradili našo hišo tu, v Virlogu. In zelo smo bili veseli, ko smo se lahko preselili.

Družina Hafner v Krmi leta 1995.
Foto: arhiv družine Hafner

Spomini likovnega umetnika in umetnice, nekoč učenca in učenke Janeza Hafnerja

Jurij Kalan

Ko sem bil dijak srednje šole za oblikovanje, smo se enkrat s sošolci pozno vračali iz Ljubljane. Šli smo na zadnji avtobus za Škofjo Loko in prepričan sem bil, da bom iz Škofje Loke v Železnike tudi nekako prišel. Vedel sem, da je zadnji avtobus za Železnike že odpeljal. V Škofji Loki smo se na postaji še malo zadržali v pogovoru. Razgledoval sem se, ali bi si mogoče lahko izposodil kako kolo izpred katere izmed hiš, ter obenem razmišljal, ali bi bilo mogoče bolje, če bi šel štopat. Ob tem pride čez most Janez Hafner s prijatelji. Opazi me in reče: "Ooo, živijo, Jure!" in tudi jaz veselo odzdravim. Zanimalo ga je,

kaj počnem v Loki. Razložil sem mu, da se ukvarjam z mislijo, da bom šel štopat do doma, do Železnikov. Pa mi ponudi, da grem z njim domov in mi bo posodil kolo. Seveda je bilo tako povabilo več kot dobrodošlo. Mahneva jo proti Virlogu. V njegovi družbi mi je bilo prijetno. Povabil me je v hišo, ker mi je želel nekaj pokazati. Zagledam ogromno sliko: študijo moškega akta, veliki akt. Name je naredila ogromen vtis. Šokirala me je. Res se mi je zdela dobra. Saj sem poznal Janeza kot slikarja, krajinarja, z močnimi potezami, a to, v kar sem buljil, je bilo nekaj čisto drugega. Janez je bil res mojster. S slike sploh nisem mogel odmakniti pogleda in v tistem trenutku sem se zavedal, da je moja želja, da grem na akademijo, zdaj še večja. Ne vem, ali sva ob tem kaj govorila ali ne. Ko sem nehal zreti v sliko, mi je Janez dal kolo in sem se odpeljal proti domu. Ne vem, kako sem prišel v Železnike. Zdelo se mi je, da sem bil neverjetno hitro doma: slika me je namreč tako prevzela, začarala, da je bilo kolesarjenje do doma ena sama misel na sliko. O tem dogodku sva se z Janezom kasneje, ko sva se kot slikarja večkrat družila, tudi večkrat pogovarjala. Slika še vedno obstaja, saj jo je, kot mi je enkrat dejal, celo mislil dati na razstavo.

Vendar ga je narava, pokrajina očitno veliko bolj nagovorila, izzvala.

Nina Drol

Prof. Janez Hafner mi je ostal v spominu kot izredno energična osebnost. Kavbojke in črn puli ali majica so bili nepogrešljivi del njegove zunanje podobe, pravzaprav kar nekakšna "umetniška delovna halja" in so samo poudarili njegovo zanimivo osebnost. Tudi sam razred za likovni pouk je bil tipično umetniški: malo papirja tam, barv drugje, kakšna žica, kos lesa in seveda razstavljene najizvirnejše kreacije mnogih rodov učencev, ki jim je Janez poetično ali pa tistim malo manj dojemljivim tudi malce bolj pedagoško skušal predati

delček svoje likovne čutnosti in izraznosti. Meni pri njegovih urah ni bilo nikoli dolgčas. Vedno je znal pritegniti učence, da so mu prisluhnili. Pa četudi je bilo za to treba povzpeti se na mizo ali pa na tablo pisati najprej z levo roko, nato pa nadaljevati z desno. Vedno sem na tihem čakala, kaj bo "ušpičil" in spraval razred v smeh. Razlage so bile kratke, jedrnate in zelo nabite s čustvi. Ni bil ravno pristaš predolgega govoričenja, temveč je raje na konkretnem primeru pojasnil, kaj želi povedati. Spominjam se, ko je razlagal, kako iz nekaj barv narediš v ozadju goro, v ospredju pa jezero z vsemi sencami in odbleski na vodni gladini. Sedel je k meni, vzel moje tempera barvice, popolnoma iztisnil štiri barve na papir in z nekaj kretnjami ustvaril res navdušujočo kompozicijo. Eh, kdo bi se sekiral za tistih nekaj izpraznjenih tubic z barvo: mogoče sem se za ustvarjanje navdušila ravno v tistem trenutku. Še vedno se mi zdi krasno, ko iztisnem popolnoma svežo in dišečo barvo na krožnik ..., tako lepo zacmoka. Janez je bil res umetnik – slikar v pravem pomenu besede. Meni je bil pisan na kožo, saj me je popeljal v malo bolj abstraktno razmišljanje. Kasneje, pri malce bolj racionalnem študiju oblikovanja na Akademiji za likovno umetnost sem se večkrat spomnila njegovih z energijo nabitih gibov in korajže, s katero je nanašal barvo na podlago. Njegovih nasvetov sem se nemalokrat spomnila pri predmetih risanje in slikanje ter pri izbirnem predmetu ilustracije. Predvsem pa se mi zdi pomembno sporočilo, ki ga je skušal posredovati učencem: da umetnost ni odveč, samo predmet, pri katerem takrat še prave ocene nisi dobil. Temveč da preko umetniških del človek izraža svoja čustva in svoje dožemanje okolice ter odnos do sveta, skratka, da umetnost bogati in plemeniti človekovo življenje – pa najsi se z njo ukvarjaš kot ustvarjalec ali jo spoštuješ kot opazovalec.

Janez Hafner, 2, 1989; akril/platno, 130 x 130 cm. Foto: Tomaž Lunder

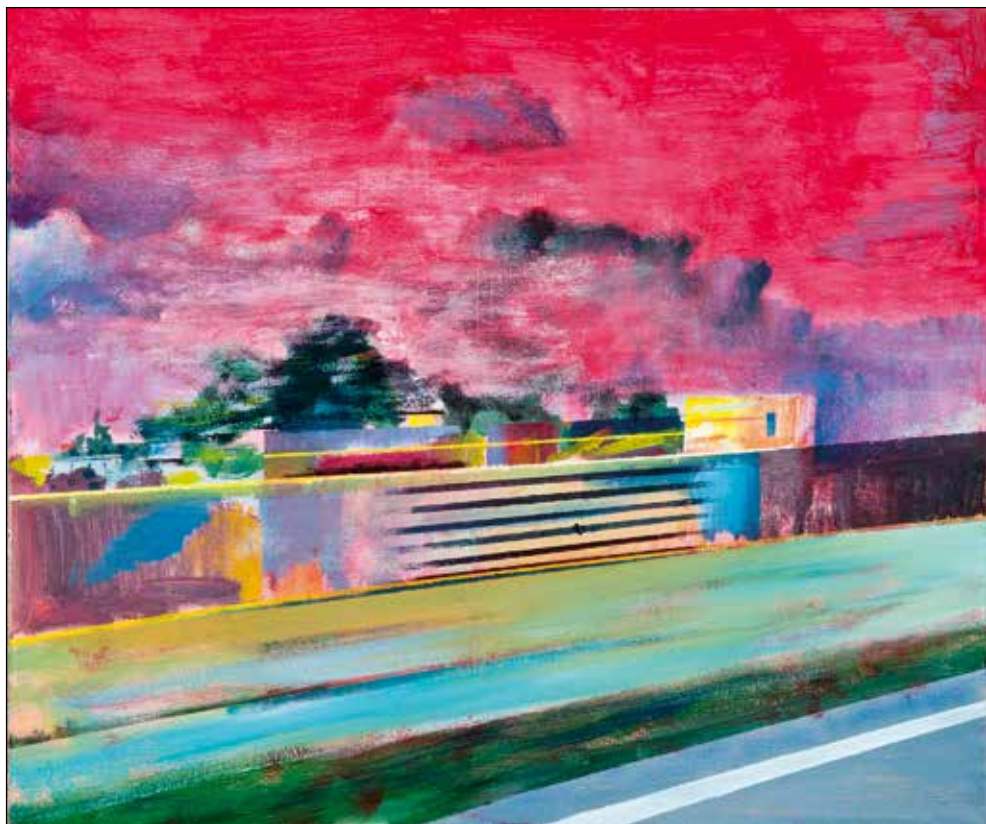
Janez Hafner, 3, 1989; akril/platno, 130 x 130 cm. Foto: Tomaž Lunder

Razstava Janeza Hafnerja v Galeriji Ivana Groharja leta 1992. Foto: Tomaž Lunder

Janez Hafner, *Vrtinec apokaliptične krajine*, 1993; akril/platno, 100 x 200 cm. Foto: Tomaž Lunder

Janez Hafner, *BN*, 2008; akril/platno, 50 x 60 cm. Foto: Tomaž Lunder

Janez Hafner, *Drevesa*, 2009; akril/platno, 100 x 135 cm. Foto: Tomaž Lunder

Janez Hafner, *Ležeče*, 2011; akril/platno, 80 x 100 cm. Foto: Tomaž Lunder

Janez Hafner, *Gora Hafner 3067 m*, 2012; akril/platno, 70 x 100 cm. Foto: Tomaž Lunder

Janez Hafner, *Smrekica*, 2012; akril/platno, 80 x 100 cm. Foto: Tomaž Lunder

Pregled njegovega opusa je pripravil Tomaž Lunder.

Damir Globočnik
Janez Hafner (1950–2012)
 In memoriam (julij 2013)

Janez Hafner je bil rojen 5. decembra 1950 na Trnju pri Škofji Loki. Diplomiral je na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani leta 1973 pri prof. Janezu Berniku. Študij slikarstva je nadaljeval na Akademiji za likovno umetnost (prof. Zoran Didek). Leta 1975 je dokončal specialko za slikarstvo (prof. Kiar Meško). Med študijem je začel honorarno poučevati likovno vzgojo na Osnovni šoli v Železnikih, na kateri je bil nato zaposlen kot učitelj likovne vzgoje. Slikarski atelje je imel v domači hiši v Virlogu pri Škofji Loki. Janez Hafner je po kratki bolezni umrl 30. julija 2012.

Janezu Hafnerju pripada mesto enega osrednjih predstavnikov krajinskega slikarstva v zadnjih treh desetletjih na Slovenskem. V svojem slikarskem opusu je uspešno povezoval pejsažno motiviko z osebnizpovednimi in aktualnimi likovnimi prvimi.

Prvič je vidneje opozoril nase že sredi sedemdesetih let preteklega stoletja s figuralnimi prizori iz vsakdanjega življenja in okolja, ki so pripadali estetiki "novega realizma". V osemdesetih letih se je posvetil upodabljanju škofjeloške krajine, ki od začetnega obdobja impresionizma velja za eno torišč domačega krajinskega slikarstva. Spokojna polja, doline, gozdni obronki, travniki in skrivnostni gozdovi, ki se razprostirajo okrog slikarjevega ateljeja v Virlogu med Križno goro in Crngrobom, so postali osrednji Hafnerjevi motivi. Loteval se jih je na samosvoj, vselej na aktualni likovni trenutek vezan način. Barvna, razpoloženska in kompozicijska umirjenost so kmalu prepustili svoje mesto ekspresivno zaznamovanim krajinskim podobam. Na njih sta med seboj tekmovala nemirna slikarska poteza in intenziven kolorit, pri slednjem je ostro zeleno barvno paleta slikar od sredine osemdesetih let dalje postopoma obogatil z malone celotno barvno lestvico. Med osrednje značilnosti Hafnerjevega slikarskega pristopa so spadale avtonomija barve,

gradnja prostorskih dimenzij s pomočjo križajočih se širokih in ostrih potez, ohranjanje temeljnih topografskih značilnosti motivike, navidezna sproščenost in intuitivnost grobega nanosa barve s širokim čopičem.

Janez Hafner je skrbno snoval javne predstavitve svojih slikarskih kompozicij, zato lahko posameznim ustvarjalnim obdobjem sledimo s pomočjo njegovih samostojnih in pomembnejših skupinskih razstav. Z razstavami v osemdesetih in v začetku devetdesetih let se je Janez Hafner uveljavil kot eden osrednjih nosilcev nove senzibilitete pejsažnega slikarstva, ki kljub uporabi različnih likovnih strategij, ndr. intuitivnih potez, razgradnje detajlov, barvnega preoblikovanja in principov gradnje abstraktnih kompozicij, ohranja povezavo s konkretnim krajinskim motivnim izhodiščem.

Naslednjo veliko spremembo v Hafnerjevem slikarskem opusu je predstavljala serija Apokaliptične krajine, s katero se je predstavil na razstavi v Galeriji Equrna v Ljubljani leta 1993. Slikar si je drznil postaviti pod vprašaj status osrednjega objekta slikanja – pejsaža. Reminiscence na konkretno krajino so se vedno bolj izgubliale. Osnovne topografske značilnosti motiva lahko komajda slutimo; kot da bi Hafner slikal abstraktne kompozicije. Pejsaži so se spremenili v prizorišča srhljivega apokaliptičnega uničenja in rušilnih moči štirih elementov narave, po njih se pretaka vroča lava, ogrožata jih ogenj in mraz, prekrivajo jih gosti oblaki, ki spominjajo na vesoljske meglice. Edini prepoznavni motivi v prepletih barvne magme in potez so bili grozeči trni in osti kot izbrani, močno povečani krajinski detajli v vlogi svojevrstnih likovnih simbolov ogroženosti, ki so jih kasneje nadomestile kristalne in romboidne oblike. Namesto poprejšnjih odslkav konkretne krajine se je Janez Hafner odločil za poudarjanje duhovne atmosfere pejsažnega motiva, ki je postal zrcalo občečloveških stisk in dilem.

Tudi na razstavi Ikonizacija krajine (Galerija Ivana Groharja v Škofji Loki, 1994) je bilo mogoče zaslediti odmik od konkretne krajine. Janez Hafner je z deli v tehniki akrila na papirju prekril večino ga-

lerijskih sten. Nastal je svojevrsten "environment", tj. umetniško preoblikovan prostor. Vertikalno in horizontalno povezani nizi abstraktnih oziroma geometrijskih oblik, ki so lebdele v likovnem polju, so bili shematizirani in močno preoblikovani detajli Hafnerjevih krajinskih upodobitev.

Na Hafnerjevih platnih je nekaj časa prevladovala kaotična, s strelami preprejena in po barvni plati hladna "krajina", ki se je včasih spojila v eno s presojnimi oblaki, kajti srhljiva drama Hafnerjevih podob se je očitno začela odvijati v nekem drugem, namišljenem, med nebom in zemljo razpetem prostoru. Krajina je bila povzdignjena na raven simbolnega. Od tu naprej je slikarja pot vodila nazaj h krajinski podobi, pri kateri sta poprejšnjo ekspresivnost v izrazu in sproščeno gesto nadomestila pretehtano razporejanje in medsebojna usklajenost likovnih elementov. Med značilnosti slikarskega nagovora, ki jih je Janez Hafner namenoma ohranil, je spadal posluš za barvno preoblikovanje motivike.

Po formalni plati so Hafnerjeve krajinske kompozicije vselej izredno spretno, virtuozno naslikane. Prekrite so s spleti intenzivnih barv in oblik, ki jih je slikar variiral v različnih kompozicijskih razmerjih in zlagal v iluzionistično poglobljen prostor slike. Mojrstrska poteža čopiča je na slikah iz zadnjega desetletja, ki so po kompozicijski plati zveste izbranemu motivu, ohranila dinamiko tudi po zaslugi napetosti, ki jih je slikar vzpostavljajl z izbiro barvne lestvice. Slikarska suverenost je očitna pri t. i. urbanem pejsažu, ki ga je Janez Hafner ponovno uvedel v domače slikarstvo. Znani prizori, pri katerih ne pomislimo, da lahko predstavljajo zanimiv likovni izziv, saj se z njimi srečujemo vsak dan, so postali vredni osrednje slikarjeve pozornosti. Motivi cest, avtocest in mestnih periferij so včasih zasnovani kot pogledi skozi avtomobilsko okno, torej kot hiter, mimobežen vtis, a v resnici so kompozicije pretehtane celote. Stebri, znaki, obcestne table, mostovi, ograje, asfaltni trakovi in vijuge imajo vlogo učinkovitega razmejevalca prostorskih planov. Janez Hafner je zvesto sledil fiziognomiji motiva, vendar ga je prevedel v živahno, intenzivno barvno podobo, pri

tem pa mu je uspelo oblikovati harmonično ravnovesje med barvitimi poudarki. Kompozicije so pogosto naslikane na platna, ki jih je slikar naprej prekril z rumeno, rdečkasto, zeleno, modro ali drugo praviloma presenetljivo svežo, svetlo in intenzivno barvo. Na nekaterih podobah je pomembna vloga dodeljena jasno vidni mrežasti strukturi platna ali vzorčasti teksturi slikarske podlage. Slikarska površina je lahko razdeljena v enako široke horizontalne trakove. Bolj kot o grafičnem učinku bi lahko govorili o vplivu sodobne ekranske slike na slikarstvo. Razmerja, ki se vzpostavljajo med podlago in podobotvornimi potezami ter pejsažnimi elementi (svojevrstna barvna perspektiva), krepijo vtis barvnega razkošja Hafnerjevega slikarstva. Nanosi akrilnih barv so tanki, zato je moral biti slikar še posebej pozoren pri iskanju barvnih sosledij.

S serijo zimskih motivov se je Janez Hafner povrnil v čarobni svet krajinskega slikarstva, kot si ga predstavljamo v prvotnem pomenu besede, tj. kot prostor neokrnjene narave, v kateri ni zaslediti človekovih posegov. Kljub nekaterim dramatičnim poudarkom na zimskih pejsažih in poudarjanju mogočnosti visokogorske krajine, pri katerem velja podobno kot pri Hafnerjevih podobah ekspresivne, divje, neukročene narave opozoriti tudi na pove-zavo z izhodišči romantičnega slikarstva, je očitna slikarjeva čustvena navezanost na motiv slikarskega upodabljanja. Janez Hafner je v svetu neokrnjene narave iskal svojevrstno zatočišče. Kot izvrsten strateg slikarske poteze in urejanja površine platna je zimske prizore lahko zasnoval kot harmonične celote, kar priča, da je naravo vrednotil kot živ organizem. Vsak poteg s čopičem, vsaka barva je na svojem mestu in ima svojo vlogo v sklopu kompozicije, likovne oblike, med seboj povezane v tehten preplet, pa tvorijo krajinsko podobo.

Janez Hafner je redno razstavljal od leta 1974 dalje. Pripravil je okrog 30 samostojnih razstav: 1976: Klub kulturnih delavcev v Ljubljani; 1981: Puštalška kapela v Škofji Loki; 1983: Kulturni dom v Železnikih; 1984: Razstavni salon Dolik na Jesenicah; Galerija Rika Debenjaka v Kanalu ob Soči; ZRMK Holding

v Ljubljani; 1985: Festivalna dvorana na Bledu; 1987: Gorenjski muzej v Kranju; Koncertni atelje v Ljubljani; 1988: Osnovna šola Cvetko Golar in Galerija Ivana Groharja v Škofji Loki; 1990: Galerija ZDSLU v Ljubljani; 1991: Galerija Mestne hiše v Kranju; 1992: Galerija Ivana Groharja v Škofji Loki; 1993: Galerija Equrna v Ljubljani; 1994: Galerija Ivana Groharja v Škofji Loki; 1997: Galerija Pedagoške fakultete v Ljubljani; Galerija Loškega muzeja, Škofja Loka; Galerija Insula v Izoli; 1999: Fakulteta za organizacijske vede, Kranj; Galerija Ivana Groharja, Škofja Loka; 2000: Vodnikova domačija v Ljubljani; Kosovo graščina na Jesenicah; Galerija Krško v Krškem; Galerija Drava na Ptuj; Razstavni paviljon Jugovic v Žabnici; Galerija Pedagoške fakultete v Ljubljani; 2003: Galerija DLUM v Mariboru; 2008: Galerija Ivana Groharja v Škofji Loki. Decembra 2012 je bila v Sokolskem domu v Škofji Loki prirejena spominska razstava, na kateri so bile na ogled Hafnerjeve slike iz let 2009–2012.

Sodeloval je na vrsti ključnih predstavitev gorenjskih oziroma slovenskih likovnih umetnikov: leta 1974 na razstavi Sodobno gorenjsko slikarstvo, leta 1975 na 8. jugoslovanskem bienalu mladih Rijeka v Moderni galeriji na Reki (Hrvaška) in na razstavi Slovenski mladi umetniki po letu 1970 v Beogradu, leta 1976 in 1977 na razstavi Mlada jugoslovanska umetnost v Havani in Panami, leta 1980 na razstavi mladih slovenskih umetnikov, rojenih po letu 1945, v Likovnem razstavišču Rihard Jakopič v Ljubljani, leta 1981 na 11. bienalu mladih jugoslovanskih umetnikov v Moderni galeriji na Reki, leta 1982 na razstavi Mlada jugoslovanska umetnost v Lodžu in Budimpešti, leta 1988 na razstavi Barva v Likovnem razstavišču Rihard Jakopič v Ljubljani, leta 1989 na razstavi Likovni trenutek v istem razstavišču, leta 1992 na razstavi Sodobna slovenska likovna umetnost na slovenskem veleposlaništvu v Bonnu, na razstavi Gorenjski likovni umetniki – modernejši smeri v Gorenjskem muzeju v Kranju, leta 1994 na Majskem salonu '94 – Podobe predmetnega v Jakopičevi galeriji v Ljubljani, v letih 1994, 1995 in 1996 na razstavi Entre lo material y lo sublime / Obras so-

bre pale de ... v Centro cultural Recoleta v Buenos Airesu (Argentina), v Museo Cabildo v Montevideu (Urugvaj) in v Belo Horizonte v Braziliji, leta 1996 na predstavitvi stalne zbirke MGL – Originalna dela na papirju izbranih slovenskih umetnikov v Mestni galeriji v Ljubljani, na Majskem salonu '96 v Jakopičevi galeriji, leta 1997 in 1998 na razstavi Zeitgenossische slowenische Kunst v Kunststation Kleinsaasen v Fuldi in Hildnu, leta 1999 na razstavi Mednarodna likovna zbirka Vipavski križ v Jakopičevi galeriji v Ljubljani, na Majskem salonu '99 v Mestni galeriji v Ljubljani, na razstavi Sodobna slovenska umetnost v Galeriji Mestne hiše v Bonnu, leta 2011 na Majskem salonu v Delavskem domu Trbovlje, leta 2000 na 1. likovni delavnici Jugovic v sklopu 4. bienala mesta Kranj, leta 2003 na Majskem salonu – Neselekcionirano v Jakopičevi galeriji, leta 2008 na Majskem salonu – Svoboda ustvarjanja v Galeriji v muzeju Lendava, leta 2009 na Majskem salonu – Moja podoba v Gorenjskem muzeju v Kranju, leta 2012 na Majskem salonu na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

Janez Hafner je bil član Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov in ustanovni član Združenja umetnikov Škofja Loka (nekaj let tudi predsednik ZUŠL). Redno je sodeloval na razstavah Združenja umetnikov Škofja Loka, mdr. leta 1993 na razstavi Združene barve Betlehema v Galeriji Ivana Groharja v Škofji Loki, leta 1994 na razstavi Fiat lux v Galeriji Ivana Groharja v Škofji Loki, leta 2007 na razstavi Ločani v Ljubljani v Galeriji ZDSLU, leta 2008 na razstavi Mali format v Galeriji Ivana Groharja v Škofji Loki, leta 2009 na razstavi ob 30-letnici Združenja umetnikov Škofje Loke Ohranjevalci in tvorci / Keepers and Makers v Sokolskem domu v Škofji Loki in v Altes Gefängnis v Freisingu, na razstavi Loška kronika, Tovarna umetnosti v Majšperku, na razstavi Ivan, dej mi rešpetlin (pregled krajinskega slikarstva) v Sokolskem domu v Škofji Loki, na razstavi Sledi slovenske grafične dediščine v Loškem muzeju, leta 2010 na razstavi Art Ptuj 2010 / Art stays 2010 – Loška kronika v prostorih družbe Art Promotion v Majšperku.

Janez Hafner je bil udeleženec različnih likovnih kolonij: leta 1971: kolonija Škofja Loka; leta 1974: Ivanjica, Izlake; leta 1978: Novo mesto; leta 1981: Bistrica ob Sotli; leta 1982: Selca; leta 1995: Poletna slikarska kolonija Vipavski križ; leta 2001: likovna kolonija Ptujart, Ptuj; 1. mednarodni ekstempore – Podobe Avsenikove glasbe, Begunje na Gorenjskem. Od leta 1997 je redno sodeloval na likovni koloniji Iveta Šubica (1999, 2002, 2003, 2005, 2006, 2009, 2010).

Leta 1978 je prejel nagrado na Ekstemporu v Piranu, leta 1980 nagrado na ekstemporu v Lipici. Istega leta mu je bila podeljena Groharjeva štipendija, leta 1986 pa Prešernova nagrada za Gorenjsko. Leta 1993 je bil drugič nagrajen na piranskem ekstemporu. Leta 1997 je prejel Groharjevo nagrado in leta 2010 nagrado na Majskem salonu. O Hafnejem slikarstvu je pisala vrsta domačih likovnih kritikov: Aleksander Bassin, dr. Tomaž Brejc, Judita Krivec Dragan, Andrej Pavlovec idr.

Zahvala

*Hvala vam vsem,
ki ste poklonili svoj čas za pogovor o Janezu
in bili pripravljeni deliti svoje spomine na Janeza
z bralci Železnih niti.*